

Cilt/Volume: I, Sayı/Issue: 1

Kasım 2018

SİNEMAYI SEVEN ADAM'DAN GERİYE KALANLAR

The Rest of Sinemayı Seven Adam

Geliş Tarihi/Received: 09.01.2018

Kabul Tarihi/Accepted: 12.11.2018

Mithat Alam, *Sinemayı Seven Adam*, Söyleşi: Umut Barış Dönmez,

İstanbul: İletişim Yayınları, 2016. x + 381 sayfa.

Evşen ÇERKEŞLİ*

Abstract

The personal story of Mithat Alam is a compilation of interviews written in the form of a film entitled *Sinemayı Seven Adam* that makes it possible for anyone who has contributed to cinema in particular to reach a panoramic view of cinema history, important films, festivals, jury memberships and many other topics from 1930s on a daily basis.

Keywords: Mithat Alam, film center, cinema.

Öz

Mithat Alam'ın kişisel hikâyesi özelinde sinemaya gönül vermiş herkesin sinema tarihi, önemli filmler, festivaller, jüri üyelikleri ve daha pek çok konuda 1930'lardan günümüze Dünya ve Türk sineması ölçeğinde bir panoramaya ulaşabilmesini mümkün kılan *Sinemayı Seven Adam* adlı söyleşi derlemesi biçiminde oluşturulan kitabın tanıtım metnidir.

Anahtar Kelimeler: Mithat Alam, film merkezi, sinema.

* Altınbaş Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Türk Dili Öğr. Gör., İstanbul. evsen.cerkesli@altinbas.edu.tr

Kaynakça

Alam, Mithat. *Sinemayı Seven Adam*. Söyleşi: Umut Barış Dönmez. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.

Türkiye’de liseyi bitiren her öğrenci üniversiteye giriş sınavlarından aldığı puanlara göre yükseköğretim kurumlarına yerleştiriliyor. Eğer öğrenci şanslıysa ve puanı da yeterliyse akademik, kültürel ve sosyal imkânları iyi olan bir okula yerleşiyor; burada bilimsel bilginin yanı sıra başka becerilerini ve yeteneklerini keşfetme ya da geliştirme olanağına erişiyor. Ancak ya puanı yetmediğinden ya da okuduğu okulda istediği bölüm olmadığından bu “keşfi” iskalayan da bir o kadar öğrenci oluyor. İçinde İletişim Fakültesi barındırmayan Boğaziçi Üniversitesi ise 1999 yılının Aralık ayında Mithat Alam’ın desteğiyle büyük bir fırsata erişiyor ve üniversitenin içinde retrospektif gösterimler yapan, kütüphanesi bulunan, söyleşiler düzenleyen, sinemanın mutfağına yönelik kurgu ve kısa film çekme imkanları tanıyan ilaveten film eleştirilerinin yer aldığı iki dergiye ev sahipliği yapan Mithat Alam Film Merkezi kuruluyor.

Mithat Alam, Robert Kolejdeki ilköğretiminin ardından Boğaziçi Üniversitesinde lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamlıyor. İş hayatında uluslararası şirketlere teknik ekipman satan bir mümessil olarak yıllarca çalıştıktan ve kendi deyimiyle bu yılları %99 mutsuz geçiren ancak yurt dışı seyahatlerinde festivaller aracılığıyla nefes alabilen Alam için asıl kendini bulduğu ve ikinci hayatım adını verdiği yıllar tam manasıyla 1900’lerin ikinci yarısından sonra başlıyor. Mal varlığının sağladığı imkânları sinefillik ruhu ile birleştirip Mithat Alam Film Merkezinin açılmasına ön ayak oluyor. Merkez, kurulduğu günden bugüne kadar sadece sinema öğrencileri ya da Boğaziçili öğrenciler için değil, sinemaya gönül vermiş pek çok sinemasever açısından paylaşma ve üretme noktası olma niteliğini koruduğu gibi bunu 2007 yılında kurulan Mithat Alam Eğitim Vakfı (MAEV) ile taçlandırmış vaziyette.

Alam, ilk olarak 1996 yılında vermeye başladığı seçmeli derslerini iki yıl misafir öğretim üyesi statüsü ile sürdürürken 1998-2008 yılları arasında derslerinin sayısını ve çeşitliliğini artırıp, nev-i şahsına münhasır öğrenci seçme yöntemleri ile en fazla on yedi kişilik sınıflarında devamsızlığa ve geç kalmaya müsamaha göstermeden öğrencileriyle buluşuyor. Bu buluşmalar yalnızca sınıf ortamıyla sınırlı kalmayıp Alam’ın evinde cumartesi günleri gece yarısına kadar uzayan film izleme ve sohbet etme ritüellerine

dönüşüyor. Öğrencileriyle kurduğu gönül borcu ve onları adeta gerçek hayatta sahip olamadığı çocukları yerine koyuşu, Alam'la öğrenciler arasındaki sihirli bağı daha da güçlendiriyor.

Kendisinin ilk öğrencilerinden olan Umut Barış Dönmez'in evveliyatı 1999 yılına dayanan Alam'ın hayatını ve sinemayla kurduğu ilişkiyi kitaplaştırma fikri, aradan geçen on altı yıl içinde olgunlaşıp son haline ulaşır. Dönmez ve Alam'ın nehir söyleşilerinin deşifresinden oluşan *Sinemayı Seven Adam*, okuru birbirlerini uzun yıllardır tanıyan iki kişinin sinemaya duydukları sevgi hususunda birikimlerini, öznel fikirlerini, öz eleştirilerini, kırgınlıklarını, pişmanlıklarını, mutluluklarını sansürsüzce paylaştıkları bir iç dökmenin tanıklığına davet ediyor. Üstelik bu okurun Boğaziçi Üniversitesi mensubu ya da öğrencisi olup olmaması ya da sinema okuyup okumaması da kitaptan alınacak zevki azaltmayacak cinsten. Çünkü *Sinemayı Seven Adam*, Mithat Alam'ın kişisel hikâyesi özelinde sinemaya gönül vermiş herkesin sinema tarihi, önemli filmler, festivaller, jüri üyelikleri ve daha pek çok konuda 1930'lardan günümüze Dünya ve Türk sineması ölçeğinde bir panoramaya ulaşabilmesini mümkün kılıyor.

Mithat Alam'ın kişisel tarihi alttan alta akıp giderken yıllar içinde değişen film teknolojisi ve izleyici beklentileri de kendine yer buluyor. Ayrıca sinema konusunda kendi kendini yetiştiren hatta bu uğurda hayatını gençlerin yetişmesine vakfeden Alam'ın tecrübeleri ve beğenileri doğrultusunda sinema tarihi içindeki *Şiirsel Gerçekçilik*, *Yeni Dalga*, *Yeni Gerçekçilik* gibi akımlara, *auteur* kuramının özelliklerine ve sinemada kullanılan *cameo*, *jump cut*, *freze frame* gibi terimlere dair açıklamalar yapılıyor. Bu açıklamalar, meraklı okurun araştırma zevkini harekete geçirirken onun bilmediklerini öğrenmesine ve eski bildiklerine şüpheyle yaklaşmasına da yardımcı oluyor.

Mithat Alam Film Merkezinde yapılan söyleşilerin arka planının anlatıldığı kısımlar bugün bir kısmı hayatta olmayan ya da yaşarken klasikleşmiş yönetmen ve oyuncuların kişiliklerine, anılarına, bu anıların yaşandığı dönemlerdeki insan ilişkilerine, teknolojinin hızlı gelişimine ve bunun film yapma biçimleri üzerindeki etkisine dair bilgiler içeriyor. Bunu yaparken ise salt bir sinema tarihi kitabından geri kalmamakla beraber okuma zevkini de beraberinde getiriyor.

Mithat Alam'ın 2016 yılındaki vefatından çok kısa bir süre önce raflardaki yerini alan *Sinemayı Seven Adam*, sinemaya gönül vermiş gençlerin ve kendisinin tedrisatından geçmiş bir kuşağın yaşadıklarının dökümünü sunarak şimdiye dek yapılmış olanların

yapılacaklara kaynaklık etmesinde ve bu alanda çalışmak isteyenlerin motivasyonlarının belirlenmesinde büyük rol oynayacak birçok veriyi barındırıyor. Dolayısıyla oldukça isabetli bir zamanda yayımlanan kitap, sinemanın nasıl bir tutku ve gönül işi olduğunun somutlaştığı sürükleyici bir eser. Burada *auteur* kurama dâhil edilebilecek yönetmenlerin genel kanının aksine nasıl ve neden değişiklik gösterebileceği, sinema sanatının iskeleti sayılabilecek başucu kitaplarının dışında bir bakışla ele alınırken okurun farkındalığının artmasına yol açacak bir üslubun benimsenmesi, kronolojik anlatım esnasında fazlasıyla ve farklı janrlardan film ve yönetmene rastlanması da *Sinemayı Seven Adam*'ın hâlâ sinemayı seven okurlar yaratmaya devam edeceğinin göstergesi gibi. Ancak kapsamlı oluşuyla ve sorgulaticılığıyla müsemma bir kitabın Dünya sinemasından Andrey Arsenyeviç Tarkovski'ye, Türk sinemasından ise Metin Erksan'a bunca az yer vermesi hatta Türk sinemasının uluslararası arenadaki ilk yüz akı *Susuz Yaz*'dan bir kez bile bahsedilmemesi en çok da bu isimler karşısında tercih edilen Ingmar Bergman ve Lütü Ö. Akad ile kıyaslama konusunda bir sınırlılık arz ediyor.

Genel itibarıyla *Sinemayı Seven Adam*, özel filmlere ve başarılı yönetmenlere dair sinema tarihi çerçevesinde keyifli ve öğretici bir okuma serüveni vadediyor. Söyleşiyi gerçekleştiren Dönmez ise bu çalışmayla konuyla ilgili bundan sonra yapılacak araştırmalara kapı aralıyor ve farklı sinema sevdalarına yöneltilecek yeni sorulara ilham verecek değerli bir çalışma sunuyor.